

АНОТАЦІЯ

Назва дисципліни/освітнього компонента	ВК 07 ІСТОРІЯ МУЗИКИ
Освітня програма	026 Сценічне мистецтво. Режисер
Компонент освітньої програми	Обов'язковий
Загальна кількість кредитів та кількість годин для вивчення дисципліни	3 кредити 90 год. 3 курс, 5 семестр
Вид підсумкового контролю	Залік
Мова викладання	Українська
Викладач (і)	Крусь Оксана Петрівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри історії, теорії музики та методики музичного виховання
CV викладача на сайті кафедри	http://surl.li/plzkz
Е-mail викладача	oksanakrusop@gmail.com
Посилання на освітній контент дисципліни в Google Classroom	https://drive.google.com/drive/folders/1kaYV01vdZxn-bZCDWfE4S6vUEvXfsgtr?usp=sharing
Консультації	Очні консультації: Понеділок: 12.45 – 14.05 Четвер: 14.00 – 18.00 Онлайн-консультації: Viber (+380964340440) в робочі дні з 9.00 до 17.00

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу полягає у формуванні у здобувачів вищої освіти формування системи знань про історію музики у контексті національно-культурних процесів, суміжних видів мистецтва, що є необхідною складовою світогляду діяча театрального мистецтва.

Завданнями курсу є наступні:

ознайомити із основними історико-стильовими епохами та специфікою формування національних композиторських шкіл;

отримати знання з історії становлення та розвитку стилістичних напрямків, композиторських шкіл, особистостей, жанрів, окремих творів і форм музичного мистецтва;

розвивати навички аналізу музичних творів як втілення образного змісту специфічними засобами, формами. оволодіння музичною лексикою.

У процесі вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен сформувати низку загальних і спеціальних компетенцій.

Загальні:

ЗК01. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК02. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.

ЗК03. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

- ЗК04. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
 ЗК06. Здатність використовувати інформаційні і комунікаційні технології.
 ЗК07. Здатність працювати в команді.
 ЗК08. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

Спеціальні:

- СК01. Визначати взаємозв'язок цінностей громадянського СК01. Здатність генерувати задум та здійснювати розробку нової художньої ідеї та її втілення у творі сценічного мистецтва.
 СК03. Здатність до ефективної діяльності у колективі в процесі створення сценічного твору, керівництва роботою і / або участі у складі творчої групи в процесі його підготовки.
 сценічного твору.
 СК05. Здатність до публічної презентації результату своєї творчої (інтелектуальної) діяльності.
 СК06. Здатність до оперування специфічною системою виражальних засобів при створенні та виробництві сценічного твору.
 СК08. Здатність оперувати новітніми інформаційними й цифровими технологіями в процесі реалізації художньої ідеї, осмислення та популяризації творчого продукту.
 СК09. Здатність співвідносити особисте розуміння художньої ідеї та твору із зовнішнім контекстом.
 СК12. Здатність передавати знання про сценічне мистецтво та практичний досвід фахівцям і нефаківцям.
 СК14. Здатність аналізувати твори літератури і мистецтва на основі критичного осмислення теорій, принципів, методів і понять сценічного мистецтва.
 СК15. Здатність вільно орієнтуватися у напрямках, стилях, жанрах та видах сценічного мистецтва, творчій спадщині видатних майстрів.
 СК16. Здатність враховувати етичні засади професійної діяльності.
 СК17. Здатність враховувати економічні, організаційні та правові аспекти професійної діяльності суспільства із засадами розвитку сфери культури й мистецтва в Україні.

Очікувані результати навчання

- ПР01. Визначати взаємозв'язок цінностей громадянського суспільства із засадами розвитку сфери культури й мистецтва в Україні.
 ПР02. Мати концептуальні наукові та практичні знання у сфері сценічного мистецтва.
 ПР03. Вільно спілкуватися з професійних питань державною та іноземною мовами усно і письмово.
 ПР04. Здійснювати пошук необхідної інформації у професійній літературі, в мережі Інтернет та інших джерелах.
 ПР06. Аналізувати проблемні ситуації й приймати обґрунтовані рішення для їх розв'язання.
 обирати критерії для його оцінки.
 ПР09. Співвідносити мистецькі ідеї та твори із соціальним, культурним та історичним контекстом для глибшого їх розуміння.
 ПР11. Розуміти сценічне мистецтво як художній та соціокультурний феномен, знати специфічні відмінності художньої мови театру та перформативних мистецтв.
 ПР13. Знати основні етапи (епохи, стилі, напрямки) у розвитку театру, літератури, образотворчого мистецтва, музики, кіно; основні факти про видатних особистостей у сфері мистецтва; класифікувати види та жанри сценічного мистецтва.
 ПР15. Аналізувати та оцінювати досягнення художньої культури, твори літератури та мистецтва з урахуванням історичного контексту. Здійснювати аргументований критичний аналіз творів сценічного мистецтва. Виявляти тенденції розвитку сучасного мистецько-художнього процесу.
 ПР21. Презентувати результати професійної діяльності та проєктів у сфері сценічного мистецтва, доносити до фахівців і нефаківців інформацію, ідеї, проблеми, рішення, аргументацію та власний досвід.

У результаті вивчення курсу здобувач повинен **знати**:

- основні етапи розвитку музичного мистецтва (епохи, напрямки, стилі, творчі школи);
- історичні факти, пов'язані зі світовою музичною культурою;
- імена, факти біографії композиторів, історію створення окремих творів та їх роль в еволюції музичної культури;
- репрезентативні характеристики кожної епохи (музично-естетичний зміст, жанри, комплекс музично-виразних засобів);
- історію розвитку музичних жанрів, форм, музичну лексику.

У результаті вивчення курсу здобувач повинен **вміти**:

- визначати місце того чи іншого музичного твору, творчості композитора, стилістичного напрямку в історії музичного мистецтва;
- сприймати музичні твори, аналізувати їх образний зміст та засоби виразності, жанр, форму, стиль;
- характеризувати творчість композиторів, композиторських шкіл у контексті розвитку світової культури;
- застосовувати набуті історико-теоретичні знання у професійній діяльності (створенні сценічного образу);
- орієнтуватися в цінностях світової музичної культури.

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Періодизація історії музичного мистецтва

Тема 1. Вступ: предмет, мета, завдання вивчення курсу. Періодизація історії музичного мистецтва.

Роль музики в античному театрі.

Предмет курсу «Історія музики» - процес еволюції світового музичного мистецтва. Мета, завдання та очікувані результати вивчення дисципліни. Значення знань історії музики у підготовці майбутніх діячів театрального мистецтва.

Періодизація історії світового музичного мистецтва: музичне мистецтво античності (XII ст. д н.е. IV ст. н. е.), музичне мистецтво середньовіччя (V–VIII ст. н. е.), музична культура Київської Русі (IX ст. н.е.), музичне мистецтво Відродження (XIV–XVI ст.), музичне мистецтво України у Литовсько-Польську добу (XIV – I пол. XVII ст.), музичне мистецтво бароко (XVII – I половини XVIII ст.), музичне мистецтво України (у II пол. XVII – XVIII ст.), музичне мистецтво класицизму (XVII – XVIII ст.), музичне мистецтво українського національно-культурного Відродження (кінець XVII – поч. XX), музичне мистецтво українського національно-культурного Відродження (кінець XVIII – поч. XX ст.), музичне мистецтво романтизму (XIX – поч. XX ст.), мистецтво новітнього часу (XX ст.).

Музичне мистецтво Античності: гімни, оди, співана поезія, танці, хороводи, музичні інструменти. Музика в античному театрі: хори, сольні пісні, танці, авлос, кіфара. Аполлон та музи. Піфагор і музика.

Тема 2. Музика Середньовіччя. Григоріанський хорал. Знаменний розспів. Гвідо д'Арецо «Гімн Святому Іоанну».

Розвиток професійного музичного мистецтва при церкві. Григоріанський спів та знаменний розспів: одноголосний, метрично та ритмічно вільний спів у межах терції-кварти.

Гвідо д'Арецо «Гімн Святому Іоанну» та еволюція нотації, теоретичні трактати. Розвиток світських жанрів. Трубадури, трувери, мінезингери, менестрелі – поети-музиканти, професійні артисти Середньовіччя (з XII ст.) та раннього Відродження, які заробляли співом, грою на музичних інструментах з пам'яті. Жонглери ще й оповідали історії, показували фокуси, акробатичні трюки, жартували.

Тема 3. Музика Відродження. Основні музичні жанри (меса, мотет, мадригал). Розвиток традицій світського музикування.

Поширення гуманістичних ідей та зв'язок із художніми ідеалами античності у країнах Європи (Італія, Франція, Нідерланди, Англія, Німеччина).

Творчо-образна атмосфера доби: ідея багатоманітності (variates), гармонічності й урівноваженості світу, радість буття, реалістичність зображення дійсності, єдність почуттєвого та інтелектуального в людині.

Посилення світського елементу: музика королівських і князівських дворів, любительське музикування. Розквіт вокальної поліфонії (від 3 до 36 голосів).

Й. Окегем. 36-голосний мотет «Deo gratias»; Ф. Ландіні: мадригал, балата, кача; Дж. Данстембл: поліфонія (18 мес, 25 мотетів); К. Жанекен (багатоголосна шансон)

Дж. Палестріна: церковна меса, світський мадригал; О. Лассо: протестантський хорал, мейстерзанг.

Танці XV–XVII ст. – гальярда, жига, ригодон, менует, гавот, англес, екосез, контраст, бурре, сарабанда. Об'єднання контрастних танців у танцювальну сюїту. З XVI ст. – виникнення форми сюїти як циклу, об'єднання повільного танцю павани та швидкого – гальярди.

Український Вертеп (перша згадка – 1666 р.) – народний ляльковий театр з музичним супроводом (канти, жартівливі та танцювальні пісні), з музичними характеристиками героїв (пісня Запорожця).

Шкільний театр (XVI–XVIII ст.) як оригінальний вид театральних вистав в навчальних закладах України (братських школах, колегіумах). Інтермедії – комічні сценки побутового змісту з народними піснями та танцями.

Тема 4. Музика епохи бароко. Творчість Й. Баха, Г. Генделя, А. Вівальді. Танцювальна сюїта. Музика для органу. Італійський інструментальний та український хоровий концерти.

Самоствердження церкви і аристократії через мистецтво.

Револьюційний злам в еволюції європейської музичної мови на межі XVI-XVII ст.: розширення образної виразності, риторичні формули, ораторські принципи формотворення, багатоплановість контрастів, гомофонія, орнаментика мелодики, техніка співу, імпровізація, імітація.

Г. Ф. Гендель – органіст, диригент, композитор, директор Королівської академії музики). Ораторський тип вислову, величність і театральність образів, героїка і демократизм (орієнтація на маси), трактування біблійних тем крізь призму сучасності, картинно-зображальна манера. Героїчна ораторія – головний жанр зрілого періоду творчості. Вільне трактування циклу клавірної сюїти. Розвиток ансамблевих форм. Удосконалення оркестру (духові інструменти). Пленерні жанри: «Музика на воді» і «Музика феєрверку».

Й. С. Бах – композитор, органіст, кантор церкви св.Фоми (Лейпциг). Багатожанровість (рівноцінність світських і церковних жанрів, вокальних та інструментальних). Молитовна зосередженість, простодушна жартівливість, трагізм, споглядальність. Стильові риси бароко і класицизму. Протестантський хорал як джерело творчості і вираз релігійних поглядів. Хоральні прелюдії для органу. Синтез європейських музичних традицій («Італійський концерт»), Французькі й Англійські сюїти). Універсалізм музичного мислення (єдність поліфонічного і гомофонного складу).

Сюїта XVI–XVIII ст.: алеманда (помірний темп), куранта (жвава), сарабанда (повільна), жига (швидка). Включення до старовинної сюїти інших танців та нетанцювальних п'єс (прелюдія, арія, рондо та ін.). Англійські, французькі сюїти та партити Й. Баха.

А. Вівальді – композитор, скрипаль-віртуоз, священник, автор опер, кантат, ораторій, творець жанру сольного інструментального концерту. Цикл скрипкових концертів «Пори року».

Тема 5. Музика епохи класицизму. Творчість Й. Гайдна, В. Моцарта, Д. Бортнянського, Л. Бетховена. Драматургія сонатного та симфонічного циклу.

Стильова розмаїтість мистецтва другої половини XVIII ст.: класицизм, просвітительський реалізм, галантний стиль, сентименталізм, преромантизм.

Виразові елементи галантного стилю: ювелірна простота і членованість мелодики, ясність форми. Віденський музичний класицизм – доба розквіту інструментальних жанрів («абсолютна музика») у творчості Й. Гайдна, В. Моцарта, Л. ван Бетховена. Відень як культурне перехрестя європейських музичних традицій. Естетичні принципи віденської класичної школи: філософська глибина, гуманізм, оптимістичне світобачення, демократизм, високий професіоналізм.

Роль придворних капел і бюргерського музикування у розвитку інструментальних жанрів. Художньо-образна система симфонії віденської школи.

Симфонія, симфонічний цикл – твір для оркестра. Розвиток їх як циклічної сонатної форми. Удосконалення класичного типу симфонічного оркестру.

Творчість Й. Гайдана, В. Моцарта, Л. Бетховена (створення класичного типу симфонії).

М. Березовський і В. Моцарт. Соната для скрипки і чембало С-dur М. Березовського – перший вітчизняний інструментальний твір, ранньокласичний тричастинний цикл з використанням інтонацій української народної пісні («Іхав козак за Дунай»), елементів хорової творчості (прийоми розвитку, фактура).

Д. Бортнянський як автор концертної симфонії, сонат. Відтворення елементів західноєвропейського класицизму: галантна граціозність образів, простота фактури, структурна чіткість, ясність гармонії та української пісенності (загальна наспівність музики). Близькість стилю Й. Баха, Й. Гайдна, В. Моцарта. Сонати До-мажор, Фа-мажор: образний зміст, особливості форми, інтонаційно-ритмічні особливості, зв'язок з українськими фольклорними жанрами.

Тема 6. Музика епохи романтизму. Програмна сюїта. Інструментальна мініатюра та вокальні цикли.

Романтизм як стиль, метод, світовідчуття, світогляд, ідейно-художня епоха. Естетичні принципи романтизму: конфлікт особистості і середовища; історизм, демократичність; інтерес до національної традиції, суб'єктивізація творчості. Образний світ: лірика, жанровість, фантастика, пейзаж.

Синтез літератури і музики; вираження у музиці невимовного, чуттєвого світу особистості, культ мистецької оригінальності. Культурно-просвітницька роль публічних концертів. Розквіт віртуозно-блискучого виконавства.

Музична мова романтизму: першість мелодії, перевага пісенного тематизму; розмаїття гармонічних зворотів як засіб емоційного нюансування; введення національних елементів; формотворча роль лейтмотиву і монотематизм; тяжіння до наскрізності розвитку і модифікація класичних форм.

Розвиток малих форм: програмність інструментальної та вокальної мініатюри, поетизація побутових жанрів; віртуозність етюду і фантазії. Тенденція до циклізації мініатюр. Переосмислення великої форми: програмна симфонія, симфонічна поема. Типи програмності: жанрова, літературна.

Симфонічний цикл вводить хор, сольні вокальні номери, розширює можливості симфонічного оркестру. Творчість Ф. Шуберта, Г. Берліоза, пізнього Л. Бетховена.

Тема 7. Національний романтизм європейської музики. Творчість українських композиторів.

Увертюри М. Вербицького, симфонічні твори М. Лисенка: «Юнацька» симфонія, симфонічна фантазія «Козак-Шумка».

«Українська симфонія» М. Калачевського як ранній зразок лірико-пісенного симфонізму, цитування українських народних пісень «Віють вітри», «Дівка в сінях стояла», «Побратався сокіл з сизокрилим орлом», та ін. Особливості композиторського опрацювання фольклорних джерел.

Симфонія як етапний зразок вітчизняного симфонізму.

В. О. Барвінський та його вокально-інструментальна етнографічна картина «Українське весілля», «Українська рапсодія» як творче осмислення українського фольклору.

Новаторське опрацювання фольклорних джерел: цитування та створення тематизму, близького фольклорному (варіаційний метод розвитку, використання народної ладогармонічної мови), жанрова конкретність тематизму; колористична оркестровка; поєднання діатонічних та мажорові-мінорних елементів гармонічної мови. Оркестрова сюїта «Веснянки» М. Вериківського, симфонічна п'єса «Козачок», вокально-симфонічні твори «Хустина», «Веснянки», Симфонія №2 мі-мінор (цитування та авторське переосмислення різножанрових фольклорних зразків «Ой весна, весниця», «Ой не жаль мені та ні на кого», «Ой у полі сосна», «А ми просто сіяли» та ін.) Б. Лятошинського, «Гуцульська рапсодія» Г. Майбороди, «Карпатський концерт» М. Скорика.

Тема 8. Музичний модернізм, імпресіонізм, авангардизм, неокласицизм.

Модернізм у музиці – період у розвитку музики з кінця XIX століття, який народив різноманітні переосмислення старих категорій музики, появу нововведень. Це позитивістські погляди на урбанізацію та багато явищ масової культури, хоча в естетиці музичного модернізму «відбивається не тільки творчий ентузіазм, але і соціальна тривога» (англ. Leon Botstein).

Образи імпресіонізму: швидкоплинні, безпосередні враження від явищ, близькість до природи, жанрові замальовки і музичні портрети; вишукані фантастичні образи старовинного мистецтва, відтворення настроїв-символів, поетична пейзажна програмність, екзотика. Музичні засоби: темброва та гармонічна барвистість, колористичні засоби в гармонії, інструментуванні; розширення сучасної тональної системи, гармонічні нововведення; звертання до пісенно-танцювальних жанрів, тонке втілення ладових, ритмічних елементів, запозичених у фольклорі народів Сходу, Іспанії, ранніх формах негритянського джазу. К. Дебюссі «Образи», «Море», «Ноктюрни». М. Равель. Болеро.

Музичний авангард I А. Шенберга. Принципи додекафониї техніки. Новації гармонічного мислення в інструментальних творах (Варіації ор.32). А. Берг. Синтез додекафониї і тональних елементів у Скрипковому концерті. А. Веберн. Варіації для ф-но ор.27.

Неокласичні риси стилю П. Хіндемита. Фортепіанний цикл «Ludus tonalis». Музично-театральна концепція К.Орфа. Музичне прочитання середньовічних текстів у сценічній кантаті «Карміна Бурана». Поєднання класики і джазу у творчості Дж. Гершвіна. «Рапсодії в стилі блюз» як приклад симфоджазу. Б. Бріттен. Звернення до традицій староанглійської народної і професійної музики.

Авангард 1950-60-х рр. як сміливе, різке протистояння традиціям. Дармштадські літні курси нової музики. Конкретна музика П. Шеффера. Перша студія електронної музики. Участь К. Штокхаузена, П. Булеза, Б. Мадерна, Л. Ноно, А. Пусера у роботі Дармштадського інституту музики.

Технічні новації музичного авангарду 2: шлях пошуку нових тембрів (конкретна музика, сонористика тощо), шлях комбінування звуків, звукових пластів. Звукові новації в «електронній поемі» Е. Вареза. Суперколажна мозаїка сучасного світу у «Гімнах» К. Штокхаузена

Змістовий модуль 2. Розвиток музично-драматичних жанрів.

Тема 1. Оперний жанр: теоретичний та історичний аспекти Зародження української опери.

Опера – вид театрального мистецтва, в якому сценічна дія тісно злита з музично-вокальною, оркестровою; складний синтез мистецтв, органічно об'єднує багатообразні художні засоби: сольний та хоровий спів, ансамблі (різного типу), симфонічний оркестр, зображальні мистецтва (декорації, костюми тощо), хореографічні сцени.

Італія, рубіж XVI – XVII ст. Перші опери склались із сольних вокальних номерів у супроводі невеликих інструментальних ансамблів, розповідали сюжети стародавньої історії та античні міфи. Творці Я. Лері, К. Монтеверді та ін.

Кінець XVII – поч. XVIII ст. – жанр опери-серія (італ. – серйозна опера) на трагічно-історичні або міфологічні сюжети з головною роллю віртуозного співу. Творці опери-серія А. Скарлатті, Г. Гендель.

Середина XVIII ст. – оперна реформа К. Глюка в його опері «Орфей»: боротьба проти надлишкової віртуозності, простота вокальних партій, наближення музики до інтонацій сценічної мови.

Розвиток комічної опери: жвава сценічна дія, прості вокальні партії, які нагадують народні пісні. Автори комічних опер Дж. Перголезі, Де Чімароза, Дж.Россіні (Італія); А. Гретрі, Л. Монсіньї (Франція); Й. Гайдн, В. Моцарт (Австрія).

Перші опери вітчизняних композиторів (другої половини XVIII ст.): «Демофонт» М. Березовського, «Алкід», «Квінт Фабій» Д. Бортянського як зразки європейського класицизму.

«Наталка-Полтавка» (1819 рік) І. Котляревського – перший український музично-драматичний твір на національній основі, діалогічна народно-побутова опера. Підпорядкованість музики драматичному змісту, жанрове розмаїття музики як основа драматургічного контрасту.

Опера «Запорожець за Дунаєм» (1862 рік) С. Гулака-Артемівського (1813-1873) - перший зразок української лірико-комічної опери. Патріотичний зміст твору, особливості музичних характеристик комічних (опора на ритміку танцювальних жанрів, наслідування різноманітних мовних інтонацій) та ліричних персонажів (опора на жанри побутового романсу, вальсу, звукозображальність). Народність твору, зв'язок з українським побутовим театром.

Оперні твори періоду другої половини XIX ст., жанрово-тематична класифікація. Історичні опери «Облога Дубна», «Мазепа» П. Сокальського; народно-побутова «Катерина» М. Аркаса, лірична «Запорожець за Дунаєм» С. Гулака-Артемівського, лірико-фантастична «Майська ніч» П. Сокальського, дитяча опера-казка «Ріпка» В. Сокальського.

Опера «Катерина» (1892 рік) М. Аркаса (1852-1909) лірико-побутова психологічна драма, перше втілення в оперному жанрі поезії Т. Шевченка. Особливості драматургії. Національні ознаки музичної мови, фольклорні джерела твору.

Значення оперної творчості М. Лисенка: історико-героїчна опера «Тарас Бульба», народно-побутова «Наталка-Полтавка», «Утоплена», «Різдвяна ніч», сатирична «Енеїда» та казкова «Коза-Дерева», «Пан Коцький», «Зима й Весна». «Тарас Бульба» (1890): специфіка втілення та внутрішнього конфлікту, ступінь драматично-дійового та картинно-побутового методів відтворення подій. Народ як основний образ твору, багатоплановість його музичної характеристики.

I пол. XIX ст. – розвиток «великої опери»: відмова від поділу опери на окремі номери (арії, дуети, терцети, хори тощо), безперервність сценічної дії та наближення опери до драми, велика роль оркестрового супроводу. Опері Р. Вагнера на сюжети німецьких народних легенд, філософський зміст («Тангейзер», «Лоенгрін», «Тристан та Ізольда» та ін.).

Дж. Верді – реформатор італійської опери епохи Рисорджименто, людина театру. Гуманістична ідея творчості і демократизм. Інтерпретація шедеврів літературної класики: Шекспір, Гюго, Шиллер, Байрон, Дюма-син. Музичний театр – сфера художніх інтересів і поміркованого експерименту. Опері Верді – знамено національно-визвольної боротьби в Італії.

Риси літературного веризму. Драматургія оперного веризму в операх «Сільська честь» П. Масканьї і «Паяци» Р. Леонкавалло. Синтез модерністичних тенденцій у творчості Дж. Пуччіні. Втілення трагічних колізій сюжету в операх «Богема», «Тоска», «Чіо-Чіо-Сан».

Вплив експресіонізму та неокласицизму на західноєвропейську оперу: А. Шонберг «Очікування», А. Берг «Воцек», П. Хіндеміт «Художник Матіас» та ін.

Американська національна опера, класичні засади та традиції афро-американського музичного фольклору, «міністрельного театру». Дж. Гершвін опера «Поргі та Бесс».

Оперні театри: Національна опера України імені Т. Г. Шевченка, «La Scala», «Grand Opera», «Covent Garden», Метрополітен-опера (Лінкольн-центрі в Нью-Йорку).

Тема 2. Балет в європейській музиці.

Балет – музично-хореографічний спектакль, поєднання музики, танцю, міміки, драматичної дії та елементів зображального мистецтва.

Джерела: пластики тіла в народних іграх, хороводах, сюжетних танцях тощо, танець як елемент драматичної дії в культових і світських театралізованих видовищах Стародавнього Єгипту, Індії, Китаю, у трагедіях греків, римлян та народних дійствах середньовіччя, танцювальні сцени на карнавалах та святах, балети придворних банкетів, свят італійського Відродження, придворні танці французьких королів та придворних.

Перші трактати італійських та французьких танцювальних майстрів.

Франція XIV–XVII ст., балет як частина опери чи драми. Опері-балети Ж. Люллі, Ф. Рамо, Ж. Мольєра.

Балети «Жізель», «Корсар» А. Адама – романтичний напрям у французькому балетному мистецтві.

Використання народного танцю в українських драматичних виставах: складова частина народних обрядових ігор (веснянок, «Кози», «Маланки» та ін.). Європейські балети виконувались у кріпацьких театрах XVIII століття. У XIX ст. професійний танець широко культивувався в побутових операх та оперетах українського театру («Наталка Полтавка», «Запорожець за Дунаєм», «Не ходи, Грицю...» та ін.).

У 2-й половині XIX ст. в Києві відбувались окремі балетні вистави («Есмеральда» Ц. Пуні та ін.). У 1919 в Києві був поставлений Б. «Жізель» А. Адама (балетмейстер М. Мордкін), до опери М. Лисенка «Утоплена» додали танці русалок, здійснена балетна вистава, що складалася з балету «Азіаде» Гюнтеля та хореографічних етюдів (балетмейстер М. Мордкін). 1925 у Харкові поставлено балет «Корсар» А. Адама (балетмейстер М. Мойсєєв). Усі ці вистави художньо оформив А. Петрицький.

«Пан Каньовський» М. Вериківського – перший український балет (балетмейстер В. Литвиненко, Харків, 1930).

Українські балети «Лілея» К. Данькевича (балетмейстер Галина Березова, Київ, 1940), «Лісова пісня» М. Скорульського (балетмейстер С. Сергєєв, Київ, 1946), «Данко» В. Нахабіна (балетмейстер В. Литвиненко, Харків, 1948), «Весняна казка» В. Нахабіна (балетмейстер В. Нікітін, Харків, 1954), «Маруся Богуславка» А. Свєчнікова (балетмейстер С. Сергєєв, Київ, 1951), «Ростислава» Г. Жуковського (балетмейстер В. Вронський, Київ, 1955), «Хустка Довбуша» А. Кос-Анатольського (балетмейстер М. Трегубов, Львів, 1951), «Сойчине крило» А. Кос-Анатольського (балетмейстер М. Трегубов, Львів, 1957), «Ніч перед Різдом», «Ольга» Є. Станковича.

Тема 3. Оперета в європейській музиці.

Оперета як музично-сценічний твір комедійного змісту з вокально-танцювальними сценами у супроводі оркестру та розмовними епізодами. Традиції музично-комедійних спектаклів, розповсюджених у багатьох народів (італійська комедія масок XVI–XVIII ст. (комедія дель арте), іспанський народний фарсовий театр, англійська баладна опера, австро-німецький зінгшпиль).

Франція 50-60-ті роки XIX століття – виникнення самостійного жанру оперети. Творчість Ж. Оффенбах. Успіхи опереточних шкіл у Лондоні (творчість А. Саллівна «Суд присяжних») та Відні (творчість Ф. Зуппе, Й. Штрауса-сина).

Зв'язок з фольклором та кращими традиціями австрійської побутової музики.

Початок XX ст. – творчість Ф. Легара, Е. Ейслера, І. Кальмана та ін. Розширення образно-емоційного діапазону, посилення елементів чутливості та патетики.

Тема 4. Мюзикл та рок-опера в американській та європейській музиці.

Мюзикли – музичні комедії США. Сюжети з класичної та сучасної літератури і драматургії. Творчість Дж. Гершвіна, Дж. Керна, Л. Бернстайна. «Звуки музики» Р. Роджерса.

Сучасні мюзикли: Нотр-Дам де Парі («Собор Паризької Богоматері») Р. Коччанте, лібретто Л. Пламодона, французько-канадський мюзикл за романом Віктора Гюго. «Ромео та Джульєтта» Ж. Пресгортвіка (музика і вірші).

60-ті роки XX ст. – виникнення жанру «рок-опера», використання засобів сучасної естрадно-побутової музики. Творчість Е. Уєббера, опера «Христос – суперзірка». «Біла ворона» Г. Татарченка та вірші Ю. Рибчинського (1991) – перша українська рок-опера. Київські (театр ім. Франка, театр оперети) та рівненська (музично-драматичний театр) постановки.

Тема 5. Музика до драми, фільму.

Багатофункціональна значимість музики в театрі та кіно: елемент змісту, розвитку сюжету, форми, емоційний супровід. Участь музики у драматургічному конфлікті, зіткнення музичних образів. Можливість передавати думки та емоції людини засобами музичного мистецтва. Втілення національних рис. Втілення вольових та моральних рис. Музична образотворчість: рух, характерність образу, звуконаслідування, інтонації мови. Музика як системотворчий фактор, один з компонентів синкретичного дійства.

Музика до драми: Л. Бетховен «Егмонт» (Й. Гете), Е. Гріг «Пер Гюнт» (Г. Ібсен). Ф. Мендельсон «Сон літньої ночі» (У. Шекспір).

П. Ніщинський «Вечорниці», з музики до драми Т.Шевченка «Назар Стодоля» - зразок розгорнутого музичного дивертисменту. Драматургія твору. Інтонаційні особливості побутової (№2, 4, 6, 7) та героїко-патріотичної (№ 3,5) образних сфер. Роль вступу. Хор «Закувала та сива зозуля» (№5) як кульмінація героїко-патріотичної драматургічної лінії.

Музика до фільму, кіномузика, фонова музика, сценічна музика – ряд композицій, написаних спеціально для музичного супроводу фільму. Це саундтреки, частини усієї звукової доріжки фільму. Зазвичай вони пишуться одним або декількома композиторами під керівництвом режисера та / або продюсера. Далі композиції виконуються оркестром, гуртом, інструментальними солістами, хором або співаками. Запис і подальше зведення виконаних композицій здійснюється звукорежисером.